

Náhrada ztráty na výdělků

Smyslem a účelem náhrady za ztrátu na výdělků po skončení pracovní neschopnosti nebo při uznání invalidity nebo částečné invalidity je odškodnění snížení (omezení) nebo ztráty pracovní způsobilosti poškozeného zaměstnance a jeho neschopnosti dosahovat pro následky pracovního úrazu stejný výdělek jako před poškozením. Výši náhrady lze stanovit za použití pravděpodobného výdělků (§ 17 odst.4 zákona č. [1/1992](#) Sb., o mzdě, odměně za pracovní pohotovost a o průměrné výdělků, ve znění pozdějších předpisů), jehož by poškozený zaměstnanec dosáhl...

Smyslem a účelem náhrady za ztrátu na výdělků po skončení pracovní neschopnosti nebo při uznání invalidity nebo částečné invalidity je odškodnění snížení (omezení) nebo ztráty pracovní způsobilosti poškozeného zaměstnance a jeho neschopnosti dosahovat pro následky pracovního úrazu stejný výdělek jako před poškozením. Výši náhrady lze stanovit za použití pravděpodobného výdělků (§ 17 odst.4 zákona č. [1/1992](#) Sb., o mzdě, odměně za pracovní pohotovost a o průměrné výdělků, ve znění pozdějších předpisů), jehož by poškozený zaměstnanec dosáhl při práci, odpovídající jeho schopnostem, kvalifikaci a zdravotnímu stavu, jíž by prokazatelně vykonával, kdyby tomu nebránil nedostatek pracovních příležitostí; pravděpodobný výdělek je současně třeba stanovit ke dni, v němž poškozenému zaměstnanci vzniká nárok na náhradu za ztrátu na výdělků po skončení pracovní neschopnosti nebo při uznání částečné invalidity.

(Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky sp.zn. 21 Cdo 347/2002, ze dne 22.10.2002)

Nejvyšší soud České republiky rozhodl v právní věci žalobce Z. L., zastoupeného S. s. o. o. p. h., g. a n. p. se sídlem v M., proti žalované M. u. s., a.s., zastoupené advokátem, o odškodnění pracovního úrazu, vedené u Okresního soudu v Mostě pod sp.zn. 11 C 437/99, o dovolání žalované proti rozsudku Krajského soudu v Ústí nad Labem ze dne 5. února 2001 č.j. 10 Co 111/2000-45, tak, že rozsudek krajského soudu (s výjimkou výroku o zastavení odvolacího řízení co do částky 22.443,- Kč s příslušenstvím) a rozsudek Okresního soudu v Mostě ze dne 2. prosince 1999 č.j. 11 C 437/99-34 (s výjimkou výroku, kterým bylo žalované uloženo, aby zaplatila žalobci 22.443,- Kč s 15% úrokem od 1.2.1999 do zaplacení) se zrušují a věc se v tomto rozsahu vrací Okresnímu soudu v Mostě k dalšímu řízení.

Z odůvodnění :

Žalobce se (žalobou změněnou se souhlasem soudu prvního stupně) domáhal, aby mu žalovaná zaplatila 43.118,- Kč s 15% úrokem od 1.2.1999 do zaplacení. Žalobu zdůvodnil zejména tím, že jako zaměstnanec žalované utrpěl dne 12.10.1994 pracovní úraz, v důsledku kterého se stal dnem 20.1.1996 plně invalidním. Ke dni 18.2.1997 mu byl plný invalidní důchod odebrán a nadále pobírá pouze částečný invalidní důchod. Žalobce se dne 18.2.1997 evidoval na Úřadu práce v M. jako uchazeč o zaměstnání, pracovní poměr mu však "nebyl zabezpečen", a žalobce obdržel za dobu 6 měsíců hmotné zabezpečení uchazeče o zaměstnání ve výši 22.443,- Kč. Žalobce má za to, že žalovaná je povinna jako jeho "bývalá zaměstnavatelka" mu platit náhradu za ztrátu na výdělků podle ustanovení § 195 zák. práce, od března 1997 mu však je náhrada "krácena", a to o vyplácený

příspěvek uchazeče o zaměstnání, a o polovinu minimální mzdy. Za dobu od března 1997 do prosince 1998 mu nebyla uhrazena náhrada za ztrátu na výdělkem ve výši 43.118,- Kč.

Okresní soud v Mostě rozsudkem ze dne 2.12.1999 č.j. 11 C 437/99-34 žalobě vyhověl a rozhodl, že žalobci se nepřiznává "právo na náhradu nákladů řízení" a že žalovaná je povinna zaplatit České republice "na účet" Okresního soudu v Mostě soudní poplatek ve výši 1.728,- Kč. Z provedených důkazů zjistil, že žalobce utrpěl v době trvání pracovního poměru u žalované pracovní úraz, pro který byl ke dni 20.1.1996 uznán plně invalidním, že dnem 31.7.1996 byl pracovní poměr účastníků rozváznán dohodou "v souvislosti s odchodem žalobce do plného invalidního důchodu" a že žalovaná vyplácela žalobci "prostřednictvím K., pojišťovny, a.s." náhradu za ztrátu na výdělkem až do výše 90% s přihlédnutím ke spoluzavinění žalobce, které bylo vyjádřeno v rozsahu 10%. Ke dni 18.2.1997 byl žalobci odebrán plný invalidní důchod a současně mu byl přiznán částečný invalidní důchod. Žalovaná poté "z rozdílu mezi částečným invalidním důchodem a rozhodným výdělkem" odečítala v době od února do září 1997 minimální mzdu, v době od října 1997 do března 1998 hmotné zabezpečení, které žalobci vyplácel Úřad práce v M., a od dubna 1998 polovinu minimální mzdy, neboť podle ošetřující lékařky MUDr. I. S. je žalobce schopen práce na zkrácený pracovní úvazek v rozsahu 4,5 hodiny. Soud prvního stupně dovodil, že hmotné zabezpečení uchazeče o zaměstnání nelze považovat za výdělek a že je proto "nelze odečítat od náhrady za ztrátu na výdělkem po skončení pracovní neschopnosti". Tzv. "fiktivní výdělek" lze odečíst "od náhrady za ztrátu na výdělkem" jen v případech, které jsou taxativně uvedeny v ustanovení § 195 zák. práce; v posuzovaném případě jen tehdy, kdyby žalobce odmítl nastoupit práci, kterou mu zajistil úřad práce, avšak žalobci "s ohledem na jeho špatný zdravotní stav" žádné vhodné pracovní místo nebyla nabídnuto. Protože předmětem tohoto řízení nebylo zkoumání změny poměrů ve smyslu ustanovení § 202 odst.1 zák. práce, ale posouzení důvodnosti "krácení odškodnění pracovního úrazu o hmotné zabezpečení, resp. fiktivní výdělek", je žaloba opodstatněná.

K odvolání žalované Krajský soud v Ústí nad Labem rozsudkem ze dne 5.2.2001 č.j. 10 Co 111/2000-45 s ohledem na částečné zpětvzetí odvolání zastavil odvolací řízení co do částky 22.443,- Kč s příslušenstvím, "ve zbylé části nároku s příslušenstvím a v ostatních výrocích" rozsudek soudu prvního stupně potvrdil a rozhodl, že žádný z účastníků nemá právo na náhradu nákladů odvolacího řízení. Na základě skutkových zjištění soudu prvního stupně dovodil, že změnu v poměrech žalobce, k níž došlo tím, že žalobci byl místo plného invalidního důchodu přiznán částečný invalidní důchod, nelze považovat za změnu poměrů ve smyslu ustanovení § 202 odst.1 zák. práce. Ustanovení § 202 odst.1 zák. práce je třeba "vykládat v souvislosti" s ustanovením § 195 zák. práce a při "úvahách o výši náhrady za ztrátu na výdělkem ani ve změněných poměrech nelze uvažovat vedle invalidního důchodu a skutečně dosahovaného výdělkem jiný fiktivní výdělek než vyplývající z taxativního výčtu ust. § 195 odst.3 zák. práce". V řízení nebylo zjištěno (a ani to žalovaná netvrdila), že by žalobce odmítl nastoupit práci, která mu byla zajištěna, nebo že by si opomenul bez vážných důvodů vydělat "určitou částku". Nedostatek volných pracovních míst není podle odvolacího soudu "změnou v poměrech ani jednoho z účastníků, žalobce stále, byť v menším rozsahu, zdravotním poškozením v důsledku prodělaného pracovního úrazu trpí a je v jeho důsledku omezován (možná rozhodující měrou) v uplatnění se na trhu práce". Vzhledem k tomu, že žalobce nemá kromě částečného invalidního důchodu žádný jiný příjem, že mu žalovaná žádnou práci nezajistila a že ani "ve spolupráci s úřadem práce" se žalobci "nepodařilo vlastního výdělkem dosahovat", nebyl tu žádný důvod "ke krácení náhrady za ztrátu na výdělkem po skončení pracovní neschopnosti". K návrhu žalované, aby připustil proti svému rozsudku dovolání k posouzení právní otázky, zda je možné při výpočtu náhrady za ztrátu na výdělkem po skončení pracovní neschopnosti uvažovat na straně poškozeného zaměstnance jako příjem tzv. fiktivní výdělek odvíjející se od aktuální minimální mzdy, odvolací soud uvedl, že uvedenou právní otázku nepovažoval "za právně významnou" a že proto

dovolání v požadovaném rozsahu nepřipustil.

Proti tomuto rozsudku odvolacího soudu, a to - jak vyplývá z obsahu dovolání - proti jeho výroku, kterým byl rozsudek soudu prvního stupně ve věci samé potvrzen, podala žalovaná dovolání. Namítá, že odvolací soud věc posoudil po právní stránce nesprávně. Zásadní právní otázka, která byla pro rozhodnutí tohoto sporu významná, nespočívá v tom, zda je možné postiženému zaměstnanci "odpočítávat nějaký fiktivní výdělek cestou aplikace ustanovení § 195 odst.2 věta druhá zák. práce" (jak se domníval odvolací soud), ale v tom, že zaměstnavatel, i když je objektivně odpovědný za škodu způsobenou zaměstnanci pracovním úrazem, je povinen nahradit zaměstnanci škodu jen v rozsahu, v jakém vznikla v přímé příčinné souvislosti s pracovním úrazem. Podle žalované nastala u žalobce změna poměrů ve smyslu ustanovení § 202 odst.1 zák. práce tím, že mu byl odňat plný invalidní důchod, že mu byl přiznán částečný invalidní důchod a že se stal nezaměstnaným. Možnosti a schopnosti pracovního uplatnění žalobce a v důsledku toho i jeho výdělkové možnosti se v době od přiznání částečného invalidního důchodu zvýšily, neboť lze předpokládat, že žalobce "nějakou práci v nějakém rozsahu vykonávat může". I když žalobce a ani žalovaná nenesou "zavinění" na tom, že trh práce žalobci vhodnou práci nenabízí a ani s pomocí úřadu práce "nabídnout neumí", nemůže být žalobci tato ztráta odškodněna náhradou za ztrátu na výdělkou, ale jen v rámci systému hmotného zabezpečení uchazečů o zaměstnání. Připustnost dovolání žalovaná dovozuje z ustanovení § 239 odst.2 o.s.ř. a navrhuje, aby dovolací soud rozsudky soudů obou stupňů (v dovoláních dotčených výrocích) zrušil a aby mu věc v tomto rozsahu vrátil soudu prvního stupně k dalšímu řízení.

Nejvyšší soud České republiky jako soud dovolací (§ 10a o.s.ř.) věc projednal podle Občanského soudního řádu ve znění účinném do 31.12.2000 - dále jen "o.s.ř." (srov. Část dvanáctou, Hlavu I, bod 17. zákona č. [30/2000](#) Sb., kterým se mění zákon č. [99/1963](#) Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony). Po zjištění, že dovolání proti pravomocnému rozsudku odvolacího soudu bylo podáno ve lhůtě uvedené v ustanovení § 240 odst. 1 o.s.ř., se nejprve zabýval tím, zda je v posuzovaném případě proti výroku tohoto rozsudku, kterým byl rozsudek soudu prvního stupně ve věci samé potvrzen, přípustné.

Dovoláním lze napadnout pravomocná rozhodnutí odvolacího soudu, pokud to zákon připouští (§ 236 odst. 1 o.s.ř.).

Dovolání je přípustné proti rozhodnutí odvolacího soudu (s výjimkou rozsudků, kterými bylo vysloveno, že se manželství rozvádí, že je neplatné nebo že zde není), jestliže trpí vadami uvedenými v ustanovení § 237 odst. 1 o.s.ř. Dovolání je též přípustné proti rozsudku odvolacího soudu, jímž byl změněn rozsudek soudu prvního stupně ve věci samé (§ 238 odst. 1 písm. a) o.s.ř.). Dovolání je přípustné také proti rozsudku odvolacího soudu, jímž byl potvrzen rozsudek soudu prvního stupně, kterým soud prvního stupně rozhodl jinak, než v dřívějším rozsudku proto, že byl vázán právním názorem odvolacího soudu, který dřívější rozhodnutí zrušil (§ 238 odst. 1 písm. b) o.s.ř.). Dovolání je rovněž přípustné proti rozsudku odvolacího soudu ve věci samé, jímž bylo rozhodnutí soudu prvního stupně potvrzeno, jestliže odvolací soud ve výroku rozhodnutí vyslovil, že dovolání je přípustné, protože jde o rozhodnutí po právní stránce zásadního významu (§ 239 odst. 1 o.s.ř.).

Podle ustanovení § 239 odst. 2 o.s.ř. nevyhoví-li odvolací soud návrhu účastníka na vyslovení přípustnosti dovolání, který byl učiněn nejpozději před vyhlášením potvrzujícího rozsudku nebo před vyhlášením (vydáním) usnesení, kterým bylo rozhodnuto ve věci samé, je dovolání podané tímto

účastníkem přípustné, jestliže dovolací soud dospěje k závěru, že napadené rozhodnutí odvolacího soudu má po právní stránce zásadní význam. Odvolací soud nevyhoví návrhu účastníka na vyslovení přípustnosti dovolání ve smyslu ustanovení § 239 odst. 2 o.s.ř. nejen tehdy, jestliže ve výroku svého potvrzujícího rozsudku návrh zamítne, ale i v případě, že o návrhu účastníka - v rozporu se zákonem - vůbec nerozhodne.

K tomu, aby rozhodnutí odvolacího soudu mělo po právní stránce zásadní význam, nepostačuje, že odvolací soud posuzoval právní otázku, která v projednávané věci měla pro rozhodnutí ve věci zásadní význam (tedy že v rozhodnutí nešlo o posouzení takové právní otázky, které pro rozhodnutí věci nebylo určující). Rozhodnutí odvolacího soudu musí současně mít po právní stránce zásadní význam z hlediska rozhodovací činnosti soudů vůbec (mající obecný dopad na případy obdobné povahy). Rozhodnutí odvolacího soudu má z tohoto pohledu zásadní význam zpravidla tehdy, jestliže řeší takovou právní otázku, která judikaturou vyšších soudů (tj. dovolacího soudu a odvolacích soudů) nebyla vyřešena nebo jejíž výklad se v judikatuře těchto soudů dosud neustálil (vyšší soudy při svém rozhodování řeší takovou otázku rozdílně, takže nelze hovořit o ustálené judikatuře), nebo jestliže odvolací soud posoudil určitou právní otázku jinak, než je řešena v konstantní judikatuře vyšších soudů, popřípadě v rozhodnutí nižšího soudu, které bylo vyššími soudy přijato a za účelem sjednocení judikatury uveřejněno ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek [rozhodnutí odvolacího soudu představuje v tomto směru odlišné ("nové") řešení této právní otázky].

Přípustnost dovolání podle ustanovení § 239 odst. 2 o.s.ř. není založena již tím, že dovolatel tvrdí, že napadené rozhodnutí odvolacího soudu má po právní stránce zásadní význam; přípustnost dovolání nastává teprve tehdy, jestliže rozhodnutí odvolacího soudu po právní stránce zásadní význam skutečně má.

V projednávané věci odvolací soud řešil právní otázku, jaká náhrada za ztrátu na výdělku náleží při odškodnění pracovního úrazu zaměstnanci, kterému byl odňat původně přiznaný plný invalidní důchod, který byl uznán částečně invalidním a který pro nedostatek vhodných pracovních příležitostí nemá po pracovním úrazu vedle částečného invalidního důchodu příjem z vlastní výdělečné činnosti. Vzhledem k tomu, že tuto právní otázku posoudil jinak, než je řešena v konstantní judikatuře soudů (srov. například rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 1.12.2000 sp. zn. 21 Cdo 2805/99, uveřejněný pod č. 45 v časopise Soudní judikatura, roč. 2001), představuje rozsudek odvolacího soudu v napadeném výroku rozhodnutí, které má po právní stránce zásadní význam. Dovolací soud proto dospěl k závěru, že dovolání proti rozsudku odvolacího soudu ve výroku, kterým byl rozsudek soudu prvního stupně ve věci samé potvrzen, je přípustné podle ustanovení § 239 odst.2 o.s.ř.

Po přezkoumání rozsudku odvolacího soudu v napadeném výroku ve smyslu ustanovení § 242 o.s.ř., které provedl bez jednání (§ 243a odst.1 věta první, o.s.ř.), Nejvyšší soud ČR dospěl k závěru, že dovolání je opodstatněné.

Projednávanou věc je třeba i v současné době - vzhledem k tomu, že invalidní důchod byl žalobci odebrán a částečný invalidní důchod mu byl přiznán dnem 18.2.1997 - posuzovat podle zákona č. [65/1965](#) Sb., zákoníku práce, ve znění zákonů č. [88/1968](#) Sb., č. [153/1969](#) Sb., č. [100/1970](#) Sb., č. [20/1975](#) Sb., č. [72/1982](#) Sb., č. [111/1984](#) Sb., č. [22/1985](#) Sb., č. [52/1987](#) Sb., č. [98/1987](#) Sb., č. [188/1988](#) Sb., č. [3/1991](#) Sb., č. [297/1991](#) Sb., č. [231/1992](#) Sb., č. [264/1992](#) Sb., č. [590/1992](#) Sb., č. [37/1993](#) Sb., č. [74/1994](#) Sb., č. [118/1995](#) Sb., č. [287/1995](#) Sb. a č. [138/1996](#) Sb., tedy podle zákoníku

práce ve znění účinném do 30.9.1999 (dále jen "zák. práce").

Předpoklady odpovědnosti zaměstnavatele vůči zaměstnanci za škodu při pracovním úrazu podle ustanovení § 190 odst. 1 zák. práce jsou pracovní úraz (poškození na zdraví zaměstnance nebo jeho smrt úrazem, k němuž došlo při plnění pracovních úkolů nebo v přímé souvislosti s ním), vznik škody a příčinná souvislost mezi pracovním úrazem a vznikem škody. O vztah příčinné souvislosti se jedná tehdy, vznikla-li škoda následkem pracovního úrazu (tj. bez pracovního úrazu by škoda nevznikla tak, jak vznikla). Odpovědnost za škodu při pracovním úrazu je tzv. objektivní odpovědností; zaměstnavatel tedy odpovídá za samotný výsledek (za škodu), aniž je uvažováno jeho případné zavinění.

Škoda, která vzniká následkem pracovního úrazu, spočívá též ve ztrátě na výdělků po skončení pracovní neschopnosti (při uznání plné invalidity nebo částečné invalidity). Ke ztrátě na výdělků dochází proto, že pracovní schopnost zaměstnance byla následkem pracovního úrazu snížena (omezena) nebo zanikla, a účelem náhrady za ztrátu na tomto výdělků je poskytnout přiměřené odškodnění zaměstnanci, který není schopen pro své zdravotní postižení způsobené pracovním úrazem dosahovat takový výdělek, jaký měl před poškozením. Škoda spočívající ve ztrátě na výdělků je majetkovou újmou, která se stanoví ve výši rozdílu mezi průměrným výdělků zaměstnance před vznikem škody a výdělků po poškození, k němuž je třeba připočítat případný plný invalidní nebo částečný invalidní důchod poskytovaný z téhož důvodu; tímto způsobem jsou vyjádřeny snížení (omezení) nebo ztráta pracovní způsobilosti poškozeného a jeho neschopnost dosahovat pro následky pracovního úrazu stejný výdělek jako před poškozením.

Jestliže všechny předpoklady odpovědnosti za škodu při pracovních úrazech byly splněny, je zaměstnavatel povinen hradit zaměstnanci škodu, dokud nenastane skutečnost, která představuje změnu okolností, které byly rozhodující pro určení výše náhrady škody, tj. dokud nedojde ke změně poměrů ve smyslu ustanovení § 202 odst.1 zák. práce.

V posuzovaném případě bylo z hlediska skutkového stavu zjištěno (správnost skutkových zjištění soudu dovolatelka nezpochybňuje), že žalobce utrpěl dne 12.10.1994 pracovní úraz, že za škodu způsobenou tímto pracovním úrazem odpovídá žalovaná v rozsahu 90% (žalovaná se své odpovědnosti v 10% vzniklé škody zprostita), že žalobce byl pro následky pracovního úrazu přiznán od 20.1.1996 plný invalidní důchod a že škoda vzniklá následkem pracovního úrazu byla v rozsahu odpovídajícím míře odpovědnosti žalovaného dobrovolně hrazena až do ledna 1997. Od 18.2.1997 byl žalobci odňat plný invalidní důchod s odůvodněním, že "podle posudku lékaře OSSZ (PSSZ) M. je již pouze částečně invalidní", a od stejného dne mu byl přiznán částečný invalidní důchod. Žalobce požádal dne 18.2.1997 Úřad práce v M. o zprostředkování zaměstnání, avšak žádné vhodné pracovní místo pro něj nebylo nalezeno.

S názorem odvolacího soudu, že dnem 18.2.1997 nedošlo ke změně poměrů žalobce ve smyslu ustanovení § 202 odst.1 zák. práce, nelze souhlasit.

Podle ustanovení § 202 odst.1 zák. práce změní-li se podstatně poměry poškozeného, které byly rozhodující pro určení výše náhrady škody, může se poškozený i zaměstnavatel domáhat změny v úpravě svých práv, popřípadě povinností.

Změna v okolnostech, které byly rozhodující pro určení výše škody, má podle ustanovení § 202 odst. 1 zák. práce význam jen tehdy, týká-li se poměrů poškozeného (právní úprava se změnou poměrů, která nastala u odpovědného subjektu, žádné právní následky nespojuje), spočívá-li změna poměrů přímo v osobě poškozeného a jde-li o změnu podstatnou. Pro závěr, zda došlo k podstatné změně poměrů ve smyslu tohoto ustanovení, je nezbytné porovnat poměry poškozeného, které byly rozhodující pro určení výše náhrady za ztrátu na výdělku po skončení pracovní neschopnosti (při uznání plné invalidity nebo částečné invalidity), a nové poměry poškozeného.

Při vzniku nároku žalobce na náhradu za ztrátu na výdělku podle ustanovení § 195 zák. práce bylo kromě jiného rozhodující, že žalobce byl poživatelé plného invalidního důchodu. Protože při uznání plné invalidity není poškozený zaměstnanec povinen vykonávat jakoukoliv výdělečnou činnost (a žalobce ji podle zjištění soudů od přiznání plného invalidního důchodu skutečně nevykonával), byla ztráta pracovní způsobilosti žalobce a jeho neschopnost dosahovat pro následky pracovního úrazu stejný výdělek jako před poškozením vyjádřena ve výši rozdílu mezi průměrným výdělkem žalobce před vznikem škody a plným invalidním důchodem, poskytovaným z důvodu pracovního úrazu.

Tím, že žalobci byl - s ohledem na jeho nově zjištěný zdravotní stav - přiznán pro následky pracovního úrazu pouze částečný invalidní důchod, se okolnosti, které byly rozhodující pro určení náhrady za ztrátu na výdělku, změnilo v tom, že žalobce byl schopen vykonávat výdělečnou činnost, a to - jak vyplývá z obsahu spisu - lehčí práci bez zátěže dolních končetin ve zkráceném pracovním úvazku 4,5 hod. Omezení pracovní způsobilosti žalobce a jeho neschopnost dosahovat pro následky pracovního úrazu stejný výdělek jako před poškozením je tedy od 18.2.1997 vyjádřena ve výši rozdílu mezi průměrným výdělkem žalobce před vznikem škody a výdělkem po poškození, k němuž je třeba připočítat částečný invalidní důchod poskytovaný z téhož důvodu. Uvedené změny se nepochybně týkají poměrů žalobce, spočívají přímo v osobě žalobce (v jeho zdravotním stavu, vyvolaném pracovním úrazem), představují podstatnou změnu, a proto jsou změnou poměrů poškozeného ve smyslu ustanovení § 202 odst.1 zák. práce.

Z uvedeného vyplývá, že o změnu poměrů poškozeného ve smyslu ustanovení § 202 odst.1 zák. práce jde vždy, jestliže poškozenému zaměstnanci byl pro následky pracovního úrazu namísto dosud pobíraného plného invalidního důchodu přiznán pouze částečný invalidní důchod.

S odvolacím soudem nelze souhlasit ani v tom, že při určení náhrady za ztrátu na výdělku poškozenému zaměstnanci, který pobírá částečný invalidní důchod, podle ustanovení § 195 zák. práce není významný "existující nedostatek volných pracovních míst".

K předpokladům odpovědnosti zaměstnavatele vůči zaměstnanci za škodu při pracovním úrazu podle ustanovení § 190 odst. 1 zák. práce patří - jak uvedeno již výše - také příčinná souvislost mezi pracovním úrazem a vznikem škody. O vztah příčinné souvislosti mezi ztrátou na výdělku po skončení pracovní neschopnosti (při uznání plné invalidity nebo částečné invalidity) a pracovním úrazem se jedná tehdy, vznikla-li tato škoda (došlo-li k poklesu nebo úplné ztrátě výdělku) následkem pracovního úrazu (tj. bez pracovního úrazu by ztráta na výdělku nevznikla tak, jak vznikla). Nárok na náhradu za ztrátu na výdělku vzniká dnem, kdy došlo k poklesu (ztrátě) výdělku. Pro výpočet náhrady za ztrátu na výdělku po skončení pracovní neschopnosti (při uznání plné invalidity nebo částečné invalidity) není rozhodující průměrný výdělek před pracovním úrazem, ale průměrný výdělek poškozeného před vznikem škody.

Podle ustanovení § 195 odst.1 zák. práce náhrada za ztrátu na výdělkem po skončení pracovní neschopnosti nebo při uznání invalidity nebo částečné invalidity se poskytne zaměstnanci v takové výši, aby spolu s jeho výdělkem po pracovním úrazu s připočtením případného invalidního nebo částečného invalidního důchodu poskytovaného z téhož důvodu se rovnala jeho průměrnému výdělkem před vznikem škody. Přitom se nepřihlíží ke zvýšení invalidního důchodu pro bezmocnost, ke snížení tohoto důchodu podle právních předpisů o sociálním zabezpečení, ani k výdělkem zaměstnance, který dosáhl zvýšeným pracovním úsilím.

Škoda spočívající ve ztrátě na výdělkem po skončení pracovní neschopnosti nebo při uznání invalidity nebo částečné invalidity je majetkovou újmou, která se - jak vyplývá z citovaného ustanovení - stanoví ve výši rozdílu mezi výdělkem zaměstnance před vznikem škody a výdělkem po poškození, k němuž je třeba připočítat případný invalidní nebo částečný invalidní důchod poskytovaný z téhož důvodu; nepřihlíží se přitom ke zvýšení invalidního důchodu pro bezmocnost, ke snížení tohoto důchodu podle právních předpisů o sociálním zabezpečení a k výdělkem zaměstnance, který dosáhl zvýšeným pracovním úsilím. Tímto způsobem jsou vyjádřeny snížení (omezení) nebo ztráta pracovní způsobilosti poškozeného zaměstnance a jeho neschopnost dosahovat pro následky pracovního úrazu stejný výdělek jako před poškozením.

V ustanovení § 195 odst.1 zák. práce se výslovně neuvádí, jakým způsobem a za jaké období se stanoví výdělek zaměstnance po pracovním úrazu. Vzhledem k tomu, že náhrada za ztrátu na výdělkem se vyplácí pravidelně jednou měsíčně (srov. § 205b odst.3 zák. práce), plyne z povahy věci, že pro určení výše náhrady za ztrátu na výdělkem po skončení pracovní neschopnosti nebo při uznání částečné invalidity (při uznání plné invalidity není poškozený zaměstnanec povinen vykonávat jakoukoliv výdělečnou činnost) se zpravidla vychází z výdělkem zaměstnance, který dosáhl v měsíci, za nějž se náhrada poskytuje.

Podle ustanovení § 195 odst.3 zák. práce zaměstnanci, který bez vážných důvodů odmítne nastoupit práci, která mu byla zajištěna, přísluší náhrada za ztrátu na výdělkem podle předchozích odstavců pouze ve výši rozdílu mezi průměrným výdělkem před vznikem škody způsobené pracovním úrazem a průměrným výdělkem, kterého mohl dosáhnout na práci, která mu byla zajištěna. Zaměstnavatel zaměstnanci neuhradí škodu do výše částky, kterou si bez vážných důvodů opomenul vydělat.

Od situace, kdy poškozený zaměstnanec nevyužije možnosti vlastní výdělečnou činností (možnosti nastoupit práci u určitého zaměstnavatele) získat příjem, která je popsána v ustanovení § 195 odst.3 zák. práce, je třeba odlišit stav, kdy poškozený zaměstnanec, který po pracovním úrazu není schopen vykonávat dosavadní práci, nemůže nastoupit jiné zaměstnání, které by bylo pro něj vhodné z hlediska jeho schopností, kvalifikace a zdravotního stavu, jen pro nedostatek pracovních příležitostí, tedy stav, kdy poškozený zaměstnanec má zájem využít pracovním úrazem sníženou (omezenou) pracovní způsobilost, avšak nemá možnost jej uskutečnit (tj. nastoupit vhodné zaměstnání) výlučně pro nedostatek pracovních příležitostí (tj. proto, že není volné místo, které by mohl zejména s ohledem na svůj zdravotní stav zastávat).

I když odpovědnost za škodu způsobenou pracovním úrazem je tzv. objektivní odpovědností (zaměstnavatel odpovídá za tuto škodu, aniž by bylo uvažováno zavinění), je zaměstnavatel povinen nahradit jen takovou škodu, která poškozenému zaměstnanci vznikla následkem pracovního úrazu (tj. v příčinné souvislosti s pracovním úrazem). Skutečnost, že poškozený zaměstnanec, který pro

následky pracovního úrazu nemůže konat dosavadní práci, nemůže nastoupit po pracovním úrazu jiné zaměstnání odpovídající pracovním úrazem snížené (omezené) pracovní způsobilosti jen pro nedostatek pracovních příležitostí, není způsobena následky pracovního úrazu, ale situací na trhu práce. Je nepochybné, že u zaměstnance, který se pro nedostatek vhodných pracovních příležitostí ocitl po pracovním úrazu bez práce, se změnil jeho sociální poměry (v tom, že nemá po pracovním úrazu příjem z vlastní výdělečné činnosti); z hlediska odškodnění pracovního úrazu je však podstatné, že situace na trhu práce postihuje všechny zaměstnance bez zřetele k tomu, zda jejich pracovní způsobilost je snížena (omezena) pracovním úrazem, popřípadě zda jejich pracovní způsobilost byla snížena (omezena) pracovním úrazem nebo z jiných příčin. V neposlední řadě je třeba vzít v úvahu, že náhrada za ztrátu na výděleku po skončení pracovní neschopnosti (při uznání částečné invalidity) vyjadřuje nezpůsobilost zaměstnance dosahovat pro následky pracovního úrazu stejný výdělek jako před poškozením. Tím, že pro nedostatek vhodných pracovních příležitostí nemá po pracovním úrazu žádný příjem, se na tomto účelu poskytování náhrady za ztrátu na výděleku nic nemůže změnit, neboť jinak by zaměstnanci byla odškodňována újma, k jejíž úhradě náhrada za ztrátu na výděleku nemůže sloužit; hmotné zabezpečení osob, které se ocitly bez práce, upravují zvláštní předpisy (srov. § 12 a násl. zákona č. [1/1991](#) Sb., o zaměstnanosti, ve znění pozdějších předpisů).

Z důvodu odpovědnosti za škodu při pracovním úrazu tedy nemůže být zaměstnanci, který pro následky pracovního úrazu není schopen konat dosavadní práci, uhrazena újma, spočívající v tom, že pro nedostatek vhodných pracovních příležitostí nemůže po pracovním úrazu mít příjem z vlastní výdělečné činnosti. Jestliže zaměstnanec nemá po skončení pracovní neschopnosti (při uznání částečné invalidity) pro nedostatek vhodných pracovních příležitostí příjem z vlastní výdělečné činnosti, je nepochybné, že při určení výše náhrady za ztrátu na výděleku po skončení pracovní neschopnosti nebo při uznání částečné invalidity nelze vycházet z výděleku, který dosáhl v měsíci, za nějž se náhrada poskytuje (z něhož se při tomto odškodňování - jak uvedeno výše - zpravidla vychází), ani z hledisek uvedených v ustanovení § 195 odst.3 věty první zák. práce nebo v ustanovení § 36 nařízení vlády č. [108/1994](#) Sb.; "výdělek zaměstnance po pracovním úrazu" ve smyslu ustanovení § 195 odst.1 zák. práce je třeba v tomto případě stanovit způsobem, který odpovídá smyslu a účelu ustanovení § 195 zák. práce. Vzhledem k tomu, že smyslem a účelem náhrady za ztrátu na výděleku po skončení pracovní neschopnosti nebo při uznání invalidity nebo částečné invalidity je - jak uvedeno výše - odškodnění snížení (omezení) nebo ztráty pracovní způsobilosti poškozeného zaměstnance a jeho neschopnosti dosahovat pro následky pracovního úrazu stejný výdělek jako před poškozením, odpovídá uvedeným požadavkům plně takový postup, který výdělek po pracovním úrazu určuje podle pravděpodobného výděleku (§ 17 odst.4 zákona č. [1/1992](#) Sb., o mzdě, odměně za pracovní pohotovost a o průměrné výděleku, ve znění pozdějších předpisů), jehož by poškozený zaměstnanec dosáhl při práci, odpovídající jeho schopnostem, kvalifikaci a zdravotnímu stavu, jíž by prokazatelně vykonával, kdyby tomu nebránil nedostatek pracovních příležitostí; pravděpodobný výdělek je současně třeba stanovit ke dni, v němž poškozenému zaměstnanci vzniká nárok na náhradu za ztrátu na výděleku po skončení pracovní neschopnosti nebo při uznání částečné invalidity (srov. též právní názor vyjádřený v rozsudku Nejvyššího soudu ze dne 1.12.2000 sp. zn. 21 Cdo 2805/99, uveřejněném pod č. 45 v časopise Soudní judikatura, roč. 2001).

Z uvedeného vyplývá, že rozsudek odvolacího soudu není v dovoláním napadeném výroku správný; Nejvyšší soud České republiky proto rozsudek odvolacího soudu v tomto výroku, jakož i v akcesorických výrociích o náhradě nákladů řízení a o soudním poplatku, zrušil (§ 243b odst. 1 část věty za středníkem o.s.ř.). Protože důvody, pro které byl zrušen rozsudek odvolacího soudu, platí i na rozsudek soudu prvního stupně, zrušil Nejvyšší soud České republiky rovněž toto rozhodnutí (s výjimkou výroku, kterým bylo žalované uloženo, aby zaplatila žalobci 22.443,- Kč s 15% úrokem od

1.2.1999 do zaplacení, ohledně kterého bylo odvolání vzato zpět a který proto samostatně nabyl právní moci) a věc vrátil v tomto rozsahu soudu prvního stupně k dalšímu řízení (§ 243b odst. 2 věta druhá o.s.ř.).

© EPRAVO.CZ - Sbíрка zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [Náhrada škody zaměstnancem](#)
- [Pracovní poměr](#)
- [Pracovní poměr](#)
- [Mzda \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Pracovní poměr \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Převedení zaměstnance na jinou práci \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Náhrada škody zaměstnancem](#)
- [Plat](#)
- [Doručování](#)
- [Pracovní smlouva](#)
- [Bezpečnost a ochrana zdraví při práci](#)